

بانی مسعود، امیر، ۱۳۴۶ -
تاریخ معماری غرب «از عهد باستان تا مکتب شیکاگو» / نوشته‌ی امیر بانی مسعود.
-- اصفهان، خاک، ۱۳۸۳.
۲۷۶ ص: مصور. -- (ادبیات معماری - شهرسازی؛ ۴۳)
ISBN: 964-5583-88-8

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتاب‌نامه: ص. ۲۷۱ - ۲۷۲.

۱. معماری -- تاریخ. الف. عنوان

۷۲۰/۹

۲ ت ۲ پ / NA ۲۰۰

۱۳۸۳

کتابخانه ملی ایران

۲۴۱۳۷ - ۸۳ م

- ۱. (ناشر برگزیده‌ی سال ۷۷)
- ۲. ادبیات معماری - شهرسازی
- ۳. صندوق پستی ۳۹۵ - ۸۱۷۳۵، تلفن: ۰۲۱۱ - ۶۲۴۰۶۲۶ - ۰۳۱۱
- ۴. تاریخ معماری غرب
- ۵. نوشته‌ی امیر بانی مسعود
- ۶. ویرایش ادبی: حمید خادمی
- ۷. صفحه‌آرایی و ناظر بر چاپ: کارگاه گرافیک نشر خاک
- ۸. امور رایانه: حمیده حسن‌نژاد
- ۹. طرح جلد: مجید عقیلی
- ۱۰. شماره: ۳۳۰۰ جلد
- ۱۱. نوبت چاپ: اول، پاییز ۱۳۸۳
- ۱۲. بها: ۵۸۰۰ تومان
- ۱۳. شابک: ۹۶۴-۵۵۸۳-۸۸-۸
- ۱۴. ISBN: 964-5583-88-8
- ۱۵. کلیه‌ی حقوق برای نشر خاک محفوظ است.

www.ketab.ir

مقدمه

دانش‌نامه‌ی بریتانیکا (حدود سال ۱۷۶۹)، تعریف تاریخ را این گونه به دست می‌دهد: تاریخ، توصیف یا گزارش رخدادهاست، با روایتی مستمر و منظم از وقایع اصلی و شرایط آنها به همان گونه که هستند یا بوده‌اند.

آرنولد هاووزر نقل می‌کند که، کار هنری را به گشودن پنجره‌ای رو به جهان تشبیه کرده‌اند، حال ممکن است پنجره توجه فرد را جلب کند یا اصلاً این گونه نباشد. یکی می‌تواند بدون توجه به کیفیت، ساخت یا رنگ شیشه‌ی پنجره، بیرون را نظاره کند. بر این اساس، کار هنری را می‌توان صرفاً محملی برای انتقال تجربه، شیشه‌ای بی‌رنگ، یا نوعی عینک دانست که صاحبش متوجه وجود آن در برابر چشمانش نیست، و تنها ابزاری است برای نیل به هدف. ولی همان‌طور که انسان می‌تواند توجه‌اش را بر جام شیشه‌ی پنجره و ساخت آن متمرکز کند و کاری به چشم‌انداز پشت آن نداشته باشد. از این رهگذر نیز می‌توان کار هنری را نوعی ساختارِ صوری مستقل و «پشت‌ناما» تلقی کرد که در حالت فردی و جمعی و به دور از هر آنچه بیرون از آن است کامل و جامع است. بی‌شک انسان تا هنگامی که بخواهد می‌تواند بر شیشه‌ی پنجره خیره شود، ولی پنجره را برای این ساخته‌اند که به بیرون نگرسته شود.

برخی نیز تاریخ را با داستان برابر انگاشته‌اند؛ ولی باید متذکر شد، برابر دانستن تاریخ با داستان امری پرمخاطره است، چون در این صورت، می‌توان بسیاری از رویدادهای واقعی را داستان تلقی کرد. در هر صورت، تاریخ داستان نیست یا دست‌کم نباید باشد. از سوی دیگر، این ادعا که تاریخ بازنمایی ساده‌ی حقیقت است، نیز به همان اندازه خطرناک می‌نمایند؛ اگرچه تاریخ و داستان هر دو باید روایت شوند، ولی هویت، روایان و شرایط روایت اهمیت بسزایی دارد. تاریخ و داستان زنجیره‌وارند، درون هم جاری می‌شوند و نقطه‌ی تلاقی این دو، هم جالب است و هم خطرناک. از نظر سیاسی مرز مبهم بین تاریخ و داستان اهمیتی بسیار دارد. این دو الگو و نمونه‌ای برای

رفتار و شیوه‌ی زندگی انسان‌ها به دست می‌دهد؛ تنها پرسشی که پیش می‌آید اینکه، چه جزئیاتی باید انتخاب شود. در اینجا است که ظرایف و یا جزئیات، از نو مطرح می‌شود. تاریخ هر اندازه از زندگی واقعی انسان‌ها فاصله گیرد، جزئیات آن کمتر و در نتیجه جنبه‌ی داستانی آن بیشتر می‌شود.

به هر حال، به گفته‌ی آرنولد هاووز: «ماهیت تکامل تاریخی می‌گوید گام نخست، جای گام دوم را نشان می‌دهد، و این دو بر روی هم جای گام سوم را و الی آخر. هیچ‌کس نمی‌تواند با برداشتن گامی، مسیر گام‌های بعدی خود را پیش‌بینی کند؛ بدون شناخت تمام گام‌های پیشین، هیچ گام واحدی را نمی‌توان تبیین کرد، حتی با شناخت آنها نیز، نمی‌توان جای گام مزبور را پیش‌بینی کرد.»

محمد رضا جویت

فهرست

۹	پیش‌گفتار
۱۱	بخش اول: جهان باستان
۱۳	فصل اول: مصر
۲۵	فصل دوم: بین‌النهرین
۲۹	فصل سوم: ناحیه‌ی دریایی اژه (کرت و میسن)
۲۵	فصل چهارم: یونان
۲۷	نظام دوریک
۲۸	معابد دوریک
۴۰	پارتنون
۴۳	نظام ایونیک
۴۴	معابد ایونیک
۴۸	سایت آکروپلیس
۵۰	معماری متأخر یونان
۵۲	نظام کرتین
۵۳	هانیستی
۵۵	معماری شهری
۶۳	فصل پنجم: اتروسک
۶۷	فصل ششم: ویتروویوس و نظریه‌ی معماری در عهد باستان
۷۷	فصل هفتم: روم
۸۴	معابد
۸۹	تئاترها
۹۳	طاق نصرت و باسیلیکا
۹۴	فوروم و زندگی سیاسی
۹۶	شهرها و زندگی شهری
۱۰۱	پی‌نوشت
۱۰۳	بخش دوم: قرون وسطی
۱۰۵	فصل هشتم: صدر مسیحیت

۱۱۱	فصل نهم: بیزانس
۱۲۵	فصل دهم: رومانسک
۱۳۰	معماری رومانسک در فرانسه
۱۳۲	معماری رومانسک در انگلستان، آلمان، ایتالیا
۱۴۱	فصل یازدهم: گوتیک
۱۴۵	معماری گوتیک در فرانسه
۱۵۲	معماری گوتیک در انگلستان، آلمان، ایتالیا
۱۶۰	پی‌نوشت

بخش سوم: رنسانس و باروک

۱۶۱	فصل دوازدهم: رنسانس
۱۶۲	فیلیپو برونلسکی
۱۶۵	لئون باتیستا آلبرتی و نظریه‌ی رنسانس
۱۷۰	دوناتلو برامانته
۱۷۷	میکل آنژ
۱۷۹	آندره پالادیو
۱۸۲	فصل سیزدهم: باروک
۱۸۹	جووانی لورنتسو برنینی
۱۹۰	فرانچسکو بورومینی
۱۹۲	گوارینو گوارینی
۱۹۵	فصل چهاردهم: رنسانس و باروک خارج از ایتالیا
۱۹۹	فصل پانزدهم: روکوکو
۲۰۹	پی‌نوشت

بخش چهارم: جهان مدرن

۲۱۳	فصل شانزدهم: قرن هجدهم (کلاسیسیسم رمانتیک)
۲۱۵	زیبایی‌شناسی جدید و احیای سبک گوتیک
۲۲۷	طراحی منظر در انگلستان
۲۳۰	فصل هفدهم: قرن نوزدهم
۲۳۹	نئوکلاسیسیسم بین‌المللی
۲۴۰	مدرسه‌ی بوزار فرانسه و تحولات هوسمان در پاریس
۲۴۶	گوتیک و ویکتوریایی در انگلستان
۲۵۱	انقلاب صنعتی و تحول فن‌آوری در معماری
۲۵۴	مکتب شیکاگو
۲۶۶	پی‌نوشت
۲۷۰	

۲۷۱	مفابع
-----	-------

پیش‌گفتار

به یاد و خاطره‌ی مادر و برادرم

هدف اصلی این نوشتار فتح بایی است برای نوشتن متون معماری به زبان فارسی. کمبود کتابی از این دست به زبان فارسی - سال‌ها چنین کمبودی احساس می‌شود - نگارنده را واداشت که قدم در این راه بگذارد. نوشتن چنین کتابی در غرب، همواره به وسیله‌ی گروه پژوهشگران با تخصص‌های مختلف صورت می‌گیرد؛ و از این روست که کتب تاریخی غرب به صورت موضوعات مختلف و در حد جزئیات به رشته‌ی تحریر درمی‌آیند. متأسفانه این‌گونه کارها در ایران معمولاً یا به سرانجام مقصود نمی‌رسد و یا در حد پروژه‌های دانشگاهی در بایگانی دانشگاه آرشیو می‌شود. بدین ترتیب، اقدام به تألیف و چاپ چنین کاری مسلماً خطاهایی را به همراه دارد. نگارنده نیز به هیچ وجه کار خود را طرح کامل و تمام شده نمی‌داند. در همین جا از بزرگوارانی که وقت صرف خواهند کرد و کتاب را از نظر شریفشان خواهند گذرانید، تقاضا می‌کنم نقاط ضعف آن را به نویسنده انعکاس دهند، تا در چاپ‌های بعدی تجدیدنظر شود. ساختار اصلی کتاب بر اساس شرح و توصیف معماری غرب از مصر تا مکتب شیکاگو است؛ منتها در این نوشتار تاحدی که به محتوای کلی نوشته‌ی خدشه‌ای وارد نشود، به بستر اجتماعی و اندیشه‌های معماری دوران نیز اشاره شده است.

کتاب از معماری مصر آغاز می‌شود و در ادامه به معماری یونان و از آنجا به کل اروپا بسط داده می‌شود. به خاطر نزدیکی و تأثیری که معماری بین‌النهرین در شکل‌گیری معماری کرت و میسن و بخصوص معماری یونان داشته است، برای فهم بهتر موضوع، بخش بین‌النهرین نیز به این مجموعه افزوده شده است.

نویسنده، ساختار اصلی کتاب و کلیات موضوع را بر اساس کتب زیر تنظیم کرده، و در نوشتن مطالب نیز از کتاب‌هایی که در مآخذشناسی اسم برده شده‌اند بسیار سود جست است:

Trachtenberg Marvin, Hyman Isabell, *Architecture from prehistory to post modernism* The western Tradition, Japan, ۱۹۸۶

Jordan R. Fumeaux, *Western Architecture*, London, Thames Hudson, ۱۹۹۶.

ناگفته نماند که کتاب مذکور برای نوشتن دو بخش، ویتروویوس و نظریه‌ی معماری در عهد باستان و لئون باتیستا آلبرتی و نظریه‌ی رنسانس، بسیار راهگشا بوده است.

kruff Hanno, *A History of Architecture Theory from Vitruvius to the Present*, Tran. Taylor Ronald, ..., New York, ۱۹۹۶ Walter

قدر دانی

این کتاب را تقدیم می‌کنم به آنان که مرا مرهون لطف خود کرده‌اند، عزیزانی که بی هیچ ادعای بی هیچ دغدغه، می‌آیند، می‌نشینند، مشتاقانه گوش فرامی‌دهند، و می‌خواهند رموزی را بدانند که البته من قادر به توصیف بخش اعظم این رموز نخواهم بود. بشر همواره در مسیر جهلی ابدی و جهدی بی‌پایان راه می‌سپارد. من به آنان چنین می‌گویم، آراه این را به آنان می‌گویم، اما آنان باز می‌آیند و می‌روند و کلاس مرا از حضور پر اشتیاق خویش می‌آکنند.

آری، آنان می‌آیند و می‌روند. سخت مشتاق این رمزگشایی بی‌انجام؛ و من، رمزی را پیاپی و بی‌پایان، برای آنان می‌گویم: «آموختن به چیزی متکی نیست، جز کوشیدن؛ آموختن، فراروی انسان، در خویش است. تعمق درباره‌ی قدرت‌های هستی، و قدرت‌های خودش.»

در خاتمه جای دارد از تمام عزیزانی که در نوشتن این اوراق مشوق من بودند، تشکر و قدر دانی کنم، بخصوص استاد ارجمند جناب آقای دکتر حسین سلطان‌زاده، ریاست دانشکده‌ی معماری و عمران دانشگاه آزاد قزوین؛ از دوست و استاد عزیزم جناب آقای دکتر وحید قبادیان به خاطر بررسی برخی از اسامی لاتین کتاب؛ از دوست بزرگوارم جناب آقای حمید خادمی به خاطر ویرایش ادبی؛ و از دوست عزیزم آقای اکبر برزگر مولان که بخشی از کتاب را بازخوانی کردند. همچنین از آقای مهندس محمد احمدی‌نژاد، مدیریت نشر خاک و همکارانشان - بویژه سرکار خانم حمیده حسن‌نژاد - کمال تشکر را دارم.

امیربانی مسعود